

В.І. Журавська
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук
доцент О.М. Мосейчук

АНАЛІЗ ВИДІВ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА ОЗНАКОЮ ЗОВНІШНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО КІНОДИСКУРСУ)

Дискримінація є одним з найбільш серйозних і широко поширених порушень прав людини у сучасному світі. Мільйони людей є ізольованими, живуть у злиднях, зазнають жорстокого поводження, навіть стають жертвами насильства лише через те, ким вони є чи через те, як вони виглядають.

Варто зазначити, що чітке визначення поняття дискримінації залишається все ще у багатьох аспектах відкритим питанням. Відсутні роботи, в яких надається характеристика дискримінативів як мовних знаків. Недостатньо розробленим є інструментарій аналізу дискримінативного впливу у вербальній та невербальній площинах. Усе вищезазначене вказує на своєчасність та актуальність дослідження. Об'єктом вивчення є феномен дискримінації, а предмет формують механізми породження й актуалізації явища дискримінації та аналізу його видів. М а т е р і а л о м дослідження слугує англomовний кінодискурс, що дозволяє у повному обсязі залучити вербальні та невербальні складові дискримінативного впливу.

Сучасні підходи до вивчення дискримінації визначають це явище у вузькому (як расизм, антисемітизм та етноцентризм [1]) та широкому сенсі (реалізація упередженого ставлення за будь-якою соціальною ознакою [6, 19-35]).

В цей самий час, термін «дискримінація» має точне визначення і стає значення в міжнародному праві. Комітет ООН з прав людини – незалежний експертний орган, що спостерігає за виконанням Міжнародного Пакту про громадянські та політичні права, – роз'яснив, що в пакті цей термін включає: *«будь-яку відмінність, виключення, обмеження або перевагу, за ознакою раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних або інших поглядів, національного або соціального походження, майнового положення, народження або іншої обставини, і яка має на меті або як наслідок, знищення або применшення визнання, використання або здійснення всіма особами, на рівних можливостях, всіх прав і свобод»* [4].

Як відзначає У. А. Лабунська, «зовнішній вигляд стає одним з найважливіших засобів побудови типології, виділення та розпізнання певних соціальних груп, страт, описання стилів життя. Зовнішній вигляд людини стає способом візуальної комунікації та стратифікації» [2, 26–39]. Тому саме зовнішність стає одним із факторів дискримінації. Дискримінація приймає різні форми: від образ і нападів до відмови в основних потребах, послугах та реалізації інших прав.

На сьогоднішній день вже були спроби вивчення дискримінації та виокремлення видів даного явища, однак вони не вичерпують всіх існуючих видів дискримінації.

Перш ніж виокремлювати види дискримінації, слід зазначити, що дане явище поділяється на дві великі групи: пряма та непряма дискримінація.

Пряма дискримінація: спостерігається в ситуаціях, за яких з особою та/або групою осіб за їх певними ознаками поводяться менш прихильно, ніж з іншою особою та/або групою осіб в аналогічній ситуації, крім випадків, коли таке поводження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними. (*We're gonna be late, fattie!*)

Непряма дискримінація: відбувається тоді, коли формально нейтральні правила, критерії або практика ставлять де-факто особу чи осіб певної меншини в не вигідне становище порівняно з іншими [3, 43] (*Open for beautiful people only*).

В наш час досить поширеним став термін *lookism* або *face fascism* – вибір поведінки по відношенню до фізично привабливих людей, а також до тих, чия зовнішність відповідає культурно-соціальним уявленням та нормам того чи іншого суспільства. Людей з привабливою зовнішністю краще сприймають в суспільстві, а також зовнішня привабливість впливає на оцінку людини в цілому [5, 109-128].

- *Who is it?*

- *Oh, It's Gwen. Although she does have a mean case of men face.*

Говорячи про види дискримінації за ознакою зовнішності, можна виокремити такі види:

- сайзизм (*Hey, fathead. (Эй, жирдяй) Quit slopping down food for a second. Make me a plate.*)

- ейджизм (*Scott, right? Do you mind if I borrow your glasses? You know, I'm just kidding, I'm only 25, I don't need reading glasses.*)

- хайтизм (*All right. Okay. Colleen Marshall. She's nice. - She's way too tall. I'd look like her son or something.*)

- вейтизм (*Barbie... there you are. You're standing sideways so I didn't see ya.*)

Загалом, дискримінація за ознакою зовнішності може актуалізовуватися у дискурсі двома шляхами: прямим і непрямим. Прямий спосіб реалізації дискримінативного впливу характеризується відповідністю експлікатури та імплікатури висловлення та/або наявністю дискримінативних маркерів. Набагато складнішими для інтерпретації є випадки непрямой дискримінації. Підчас непрямого дискримінативного впливу дискримінативні ознаки чи маркери не виражені експліцитно, що, власне, проковує появу дискримінативних мотивів повідомлення. Непряма дискримінація є результатом дії механізмів толерантності та політкоректності у порівнянні з активним функціонуванням відкритих форм дискримінації з експліцитними дискримінативними маркерами до середини ХХ століття.

Дискримінація за ознакою зовнішності реалізується у вербальній площині за допомогою різноманітних мовних та мовленнєвих засобів. До невербальних засобів актуалізації дискримінативного впливу належать елементи просодики, міміки, пантоміміки та жестикуляції. У прагматичній площині дискримінативна стратегія представлена переважно тактиками демонстрації статусу, негативної оцінки можливостей, тактикою приниження та знищення статусу.

Перспектива подальшого дослідження полягає у типології дискримінації за ознакою зовнішності, вивченні мовних знаків, що містять у своєму значенні сему упередженого ставлення за ознакою зовнішності, та у здійсненні концептуального аналізу явища дискримінації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Безугла Л. Р. Лінгвопрагматика дискримінації у публіцистичному дискурсі: [монографія] / Л. Р. Безугла, І. О. Романченко. – Харків ФОП Лисенко І. Б., 2013. – 183 с.
2. Лабунская В. А. Интерпретация невербального поведения в межличностном общении. Автореф. докт дис. - М., 1990. – 314с.
3. Чабан, Л. Г. Бондаренко Л.Г. Курс "Людина і світ". 11 клас – Вид-во «Ранок», 2011. – 224с.

4. Amnesty International Ukraine. Що таке дискримінація? [Електронний ресурс]
Режим доступу: <http://amnesty.org.ua/materiali/materiali-kampaniyi/shho-take-diskriminatsiya>.
5. Eagly A., Ashmore R., Longo L., Makhijani M. What is beautiful is good, but // Psychological Bulletin, 1991. – 128p.
6. Eagly A. What is the Problem? Prejudice as an Attitude-in-Context / A. Eagly, A. Diekman // On the nature of prejudice : fifty years after Allport. – Oxford : Blackwell Publishing Ltd, 2005. – 482p.